

СТАНОВИЩЕ

от д-р Анна Константинова Трошева-Асенова - доцент

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.4. Социални дейности

докторска програма: Социални политики и социална работа

Автор: Мария Христова Сиракова

Тема: Социална работа и благополучие при семейства на деца с увреждания

Научен ръководител: проф. д-р Нели Илиева Бояджиева

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-1448 от 12.07.2024г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Социална работа и благополучие при семейства на деца с увреждания“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление, професионално направление 3.4. Социални дейности, докторска програма Социални политики и социална работа. Автор на дисертационния труд е Мария Христова Сиракова – докторантка в задочна форма на обучение към катедра Социални дейности с научен ръководител проф. д-р Нели Илиева Бояджиева от ВУ- СУ“Св.Кл.Охридски“.

Представеният от Мария Христова Сиракова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет (само за докторантите зачислени до 04.05.2018 г.);

Докторантът е приложил 4 публикации.

Бележки и коментар по документите: необходимите документи са налични с изключение на списък на забелязани цитирания. В справката на научните публикации е необходимо да се коригират данните за публикация №4, която към настоящия момент вече е излязла от печат и съответно има по-точни библиографски данни за нея.

Мария Христова Сиракова е бакалавър по филология, учител по български език и литература и учител по история от ПУ „Паисий Хилендарски“. След това завършва магистратура по психология във Великотърновски университет „Св.Св.Кирил и Методий“, както и специализация по приложна психология и психотерапия в МУ- гр.Пловдив и допълнителна квалификация като педагог на лица със слухови увреди в ПУ. Професионалната ѝ реализация в съответствие с придобитите квалификации започва като учител по история в основно училище и се развива в сферата на социалните услуги като директор на социална институция в община Асеновград, възпитател, психолог и социален асистент с дългогодишни усилия, насочени към подкрепа и работа с родители, работа с лица с увреждания. Допълва квалификацията и уменията си в 31 допълнителни обучения и семинари за повишаване на чуждоезиковата, компютърната и професионалната си подготовка. От 2022г е член на Съюза на учените в България.

2. Актуалност на тематиката

Появата на дете с увреждане в семейството променя живота на всеки негов член, усложнява взаимоотношенията между семейните партньори, води до натоварване в емоционално, физическо и финансово отношение. От подкрепа и терапевтична работа със специалисти се нуждае не само детето с нарушения, но и семейната единица. Предлаганите от институциите и специалистите социални дейности могат да окажат положително въздействие върху благосъстоянието на семейството, затова оценявам проучването на въпросите, свързани с ефективността на такава подкрепа като значими в научно-приложен план.

От съществено значение в научно отношение е поставеният в дисертацията проблем за връзката между социалната работа със семействата на деца с увреждания върху субективното благополучие на семейната система. В частност проучването на семейно-ориентирания подход и приложението му при тези семейства е особено актуален проблем в световните научни изследвания и важно за практиката в нашата страна.

3. Познаване на проблема

Докторантът познава отлично проблематиката на дисертационния труд, тъй като тя е част и от неговата практика.

4. Методика на изследването

Методите на теоретично и емпирично изследване напълно съответстват на обекта, предмета, целта и задачите на научното търсене. Приложените статистически методи гарантират значимостта на резултатите. Комбинацията от количествени и качествени методи на обработка на резултатите позволяват получаването на задълбочени изводи.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Научният труд се състои от увод, четири глави, препоръки, заключение, литературни източници и приложения. Общият обем възлиза на 216 страници. Библиографската справка наброява 78 източника, от които 36 са научни източници на български език, 25 на английски език, а останалите – нормативни документи, интернет страници и линкове към докторски дисертации.

В първа глава е представен теоретичен анализ на проблема на базата на литературни източници. В три параграфа са обхванати основните акценти на проучваната тема – същността на уврежданията при децата, проблемите на техните семейства и спецификата на социалната работа с тях. Изложението е задълбочено, логически последователно и всеобхватно. Въпреки това правят впечатление някои негативни характеристики като липса на научна и езикова интерпретация на текстовете от посочените автори; позоваване само на един източник по въпросите; липса на позоваване на автори, посочени в литературната справка (напр. Богданова, 2001, 2009; Петров, И. 2010, 2013 и др.); непълно позоваване на сайта на UNICEF-България без посочване на конкретен доклад или материал от него. Съществено за научната теория е представянето на същността и принципите на семейно-ориентирания подход, но не е/са посочени литературните източници, на базата на които е направено това.

Отлично впечатление прави проучването и представянето на други дисертационни трудове, свързани с темата на изследването. Подобно търсене не е често срещано в научните разработки, а е важно, тъй като не всички дисертационни трудове биват публикувани и получават добро разпространение.

Във втора глава задълбочено и детайлно се представя методиката и организацията на изследването. Коректно са описани цел, задачи, обект, предмет и контингент на изследването. Подбраните изследователски методи са адекватни. Изследването протича на два етапа – пилотно и същинско. За целта на изследването са съставени 4 въпросника – три за родители на деца с увреждания и един за специалисти, работещи с тях, които са представени в Приложения. Използването на различни наименования за методите на изследването (въпросник, анкета, интервю, емпирично изследване само за една от анкетите) предизвиква известно объркване. Организацията и използваните методи на изследване са подходящо обосновани.

Трета глава представя и анализира резултатите от изследването като се следва етапността на приложение на различните анкетни методи и се разглежда всеки един от

показателите в тях. Количествените данни са обработени със статистически софтуер Statistica 12., онагледени са в редица таблици и цветни диаграми. Номерацията на таблиците и диаграмите би трябвало да следва обща такава за дисертационния труд, докато тя е представена със самостоятелна номерация за всеки изследователски инструмент по отделно.

Отлично впечатление прави качественият анализ на данните, който преобладава в цялата разработка и продължава в следващата, четвърта, глава. В тази глава се правят обобщени резултати и изводи от всеки един етап на изследването по отделно, както и общи за цялото изследване. В резултат е представена една цялостна картина по разглежданата проблематика, която носи приносен характер. Някои от обобщените изводи, като напр. „Подкрепа във връзка приобщаването на детето с увреждане в образователната среда“ не са резултат от представеното изследване, а от публикувани други изследвания на докторанта (в съавторство), които не се коментират в дисертационния труд.

Формулираните от докторанта препоръки са ценен ресурс за разработване и засилване ефекта на добри практики в социалната сфера на подкрепа на семействата на деца с увреждания.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката е представила четири публикации, от които три самостоятелни статии и една в съавторство. За публикацията в съавторство не е приложен разделителен протокол, за да се оцени личният принос на докторанта. Самостоятелните публикации отразяват процеса на работа върху дисертационния труд чрез различни етапи от изследването – теоретичен и емпиричен.

7. Автореферат

Авторефератът отразява коректно и изчерпателно основните части от дисертационния труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Въпреки наличието на някои критични бележки относно теоретичната част на дисертационния труд, това не намалява цялостната стойност на представеното изследване. Изведените от емпиричното изследване заключения имат приносен характер и могат да бъдат използвани за подобряване подготовката на специалистите, работещи със семействата на деца с увреждания и по-широко прилагане на семейно-ориентиран подход в тяхна подкрепа, както и повишаване на благополучието им.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Мария Сиракова притежава необходимата подготовка и професионални умения по научна специалност Социални дейности като демонстрира качества и умения, необходими за провеждането на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Мария Сиракова в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности, докторска програма: Социални политики и социална работа

24.09. 2024 г.

Изготвил становището:

(подпис)

Доц.д-р Анна Трошева-Асенова

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)